

NED

DENG

راپورتیک له باره ی:

گرفتی پیوهری ئاو له گهرمیان



یهرکی چاودیڤری
حکومتهتی خوځی گهرمیان

بهشی یه کهم: راپورت

پیشه کی:

به لام له گه ل دستپیکردنی هه تا نزیکبونه وه له ته واوبونی، پرۆسه که زۆر که موکورتی و کیشهی لئ به دیار کهوت، که بوه هۆی دروستبونی نارپه زایه تی و نیگه رانیه کی زۆر و چه ندین هه لمه تی مه دهنی له دژ راگه یه نرا.

له م راپورتهدا به وردی له سهر ئه م پرۆسه یه و کیشه کانی له گه رمیان ده وه ستین، به خستنه پوی قسه و بۆچونی هه مو لاکان و هه روه ها پشتر استکردنه وه ی باسه کان به داتا و زانیاریی.

وه زاره تی شاره وانی و گه شتوگوزاری هه ریم، به رینمایي ژماره (۱) سی سالی ۲۰۱۸ که به فه رمانی ژماره (۳۵۳۴) له ریکه وتی (۲۰۱۸/۵/۲۷) ده ریکردوه و له رۆژنامه ی وه قایعی کوردستان دا بلاوکراوه ته وه، پریاری له دانانی پیوه ری ئاوی خواردنه وه ده رکردوه .

ئه م بریاره به چه ند مانگ دواتر که وته واری جیه جیکردنه وه و له گه رمیانیش وه کو هه مو ناوچه کانی دیکه پرۆسه که ی تیدا جیه جی کرا .

۱. هۆکاره کانی دانانی پیوه ری ئاو

وتیشی: پیوه ری ئاو سو دی هه بوه به جوړیک توانیومانه به شپوه یه ک بالانس رابگرین له دابه شکردنی ریژه ی پیدانی ئاو له سه رجهم شاره کاند، به هه مان شیوه پیوه ر سو دی هه بوه بۆ گلدانه وه ی ریژه ی ئاو.

له باره ی هۆکاره کانی دانانی پیوه ری میکانیکی ئاو، ئاری ئه حمه د، به ریوه ری گشتی ئاو و ئاوه پۆی هه ریم، وتی: هاوشپوه به چه ندین ولاتی پیشکه وتو که ئه و سیسته مه په پره و کراوه که بۆ ریگری کردنه له به فیرو دانی ئاو له لایه ن هاو لاتیان و گلدانه وه ی ئاو به وپییه ی چه ند سالی که روبه پوی وشکه سالی ده بینه وه .

۲. خویندنه وه ی پیوه ری ئاو چۆن ده ستنیشان کراوه ؟

له (۵ تا وه کو ۱۵ مه تر سیجا) به ۴۰۰ دینار دیاری کراوه . بۆ په رستگا کان (۱ مه تر سیجا) به ۴۰۰ دینار دیاری کراوه . بۆ شوینی بازرگانی و پیشه سازه یه کان (۱ مه تر سیجا) به ۶۰۰ دینار دانراوه .

به پیی رینمای ژماره ۱ سی سالی ۲۰۱۸ دانانی پیوه ر بۆ ئه و شوینانه ی که شوینی نیشته جیبون و پرۆژه نیشته جیبونه کانی وه به ره ینان له (۰ تا وه کو ۵ مه تر سیجا) نرخه که ی به ۵۰ دیناره دیاری کراوه .

کرخ به دینار بۆ هه ر (۲م) یه ک مه تر سیجا (نوسین)	کرخ به دینار بۆ هه ر (۳م) یه ک مه تر سیجا (ژماره)	به کاره یانی مانگانه ئه ژمار ده کریت به مه تر سیجا (۲م)		جۆری به کاره یه ر	زنجیره
		جۆر	بهره کی		
په نجا دینار	۵۰	له ۰ تا ۵	ا.	شوینه کانی نیشته جیبون وه پرۆژه نیشته جیه کانی وه به ره ینان	یه که م
سه د و په نجا دینار	۱۵۰	له ۵.۰۱ تا ۱۵	ب.		
چوار سه د دینار	۴۰۰	له ۱۵.۰۱ تا ۳۰	ج.		
شه ش سه د دینار	۶۰۰	له ۳۰.۰۱ تا ۶۰	د.		
دوو هه زار دینار	۲,۰۰۰	له ۶۰ به سه ره وه	ه.		
په نچ سه د دینار	۵۰۰	۱		په رستگا کان	دووم
په نچ سه د دینار	۵۰۰	۱		دام و ده زگا حکومه کان	سه ی یه م
حه وت سه د و په نجا دینار	۷۵۰	۱		که رتی نیمچه حکومی وه به ره ینان نه یی	چواره م
یه ک هه زار دینار	۱,۰۰۰	۱		که رتی بازرگانی و پیشه سازی و گه شتیاری وه وه به ره ینان	په نجه م
دوو هه زار دینار	۲,۰۰۰	۱		شووشتنگه به هه مو جۆره کانی	شه شه م

۳. به چ پيؤهريک دابهشکاری کۆمپانیاکان کراوه؟

پيشوتتر له بيگهي تهنهريين و پيشكەش کردني دۆكۆمينت و نرخهكانيانهوه پهسهندراون، بهنمونه کۆمپانیاى ئۆرانوس كه خويندنهوهى پيؤهري ئاودهكات له ئيدارهى گهرميان، نرخهكهى پيشكەش کردوه كه بۆ ههرخولیک ۲۴۵۰ دینار بهنزيكهي وهردهگریت.

بهريؤهري گشتي ئاو و ئاوهريؤى ههريم، ئارى ئهحمەد، وتي: سنورى گهرميان و ئيدارهى راپهپين و پاريزگاي ههلهبجه لهلايهن کۆمپانیاى ئۆرانوس خويندنهوهى بۆ دهكریت، پاريزگاي سليمانيش کۆمپانیاى گرنگ و پاريزگاکانى ههولير ودهوكيش کۆمپانیاى خهتيب عيلمى. لهبارهى شيوازي وهرگرتنى پرۆژهكەشهوه، وتي: ههر کۆمپانیاكه

۴. ژماره و ريژهى بهستنى پيؤهري ئاو له گهرميان

لهقهزاي كهلار، كۆى پيؤهري بهستراو: ۷۴۲۴-ه، بهمشيؤهيه: ناحيهى رزگاريى، له كۆى ۱۰ ههزار هاوبهشى ئاو بهريژهى ۲۲٪ پيؤهري ئاو دانراوه. له ناحيهى سهرقهلا، له كۆى ۴۳۸ هاوبهشى ئاو، بهريژهى ۴۰٪ پيؤهري ئاو دانراوه. ناحيهى باوهنور، له كۆى ۱۲۹۴ هاوبهش، تهنه بهريژهى ۱٪ پيؤهري دانراوه. ناحيهى كۆكس، له كۆى ۴۵۵ هاوبهشى ئاو تهنه به ريژهى ۱٪ پيؤهري ئاو دانراوه. ناحيهى مهيدان، له كۆى ۲۲۵ هاوبهشى ئاو، هيچ پيؤهريک بۆ هاوبهشاني ئاو دانراوه. بهپيؤى زانيارى بهريؤهريهتتى ئاوى دهووبهري گهرميان، كۆى هاوبهشى نهکردن له سيستمى پيؤهري ميكانيكى ئاو، ۱۳ ههزار و ۱۵۱ هاوبهشه.

ريژهى بهستنى پيؤهري ئاو لهگهرميان بهپيؤى ئامارى بهريؤهريهتتى گشتي ئاو و ئاوهريؤى ههريمي كوردستان، له ههريم دا بهگشتى تاوهكو ئيستا ۶۹٪ پيؤهري بۆ هاوبهشان بهستراوه. له سنورى دهووبهري گهرميان ۶۵٪ پيؤهري دانراوه، بۆ سنورى قهزاي كهلاريش ريژهكه ۳۵٪. ئهگهرچى بهپيؤى گريبهستى نيوان کۆمپانیاکان و لاينهى پهيوهنديدار دهبو تاوهكو سالى ۲۰۱۹ ريژهكه ۸۵٪ بيت، ئهمش بهوتى دابان محهمەد، ئهندامى پهلهمانى كوردستان. بهوتى بهريؤهري بهريؤهريهتتى ئاوى كهلار، سامان رهحيم، ئامارهكانى بهستنى پيؤهري قهزاي كهلار، ۲۰ ههزاره له كۆى ۲۸ ههزار هاوبهشى ئاو. له قهزاي كفرى، بهپيؤى ئامارى فهريمانگهى تايبهتمهند، له كۆى زياتر له ۷ ههزار هاوبهشى ئاو، زياتر له ۳ ههزار پيؤهري لهسنورهكه دانراوه. له كۆى ۲۰ ههزار و ۵۷۵ هاوبهش لهسنورى گهرميان بهدهر

۵. بۆچى خويندنهوهى پيؤهري دراوه بهكۆمپانیا؟

بهريؤهري گشتي ئاو و ئاوهريؤى ههريم، لهمباريهوه وتي: ئيمه فهريمانبهريمان ههيه، بهلام ستافى كۆمپانیا زياتر تايبهتمهندبون بهو كار و راهينراو بون، بويه دهبيت بليم نهخير ئيمه نه مان دهتوانى ئه و كار هه نجام بهدين، چونكه فهريمانبهريمان كانمان لهئيستادا تهنه بهكارهكانى خومان رادهگن، ئهوهش بههوى نهبوني فهريمانبهري تاز ه دامهزراو و خانهنشين بوني ههنديكيان. لوقمان حهمەد، سهروكى ليژنهى شارهوانى له پهلهمانى كوردستان دهليت: «ههلهسهرتاوه جيى تيبينيهكهى زۆره بۆمان كه بۆچى وهزارهتى شارهوانى كه خاوهنى ۳۵ ههزار فهريمانبهري، خوى ئه م كار ه جى بهجيى ناكات و داويهتى به كۆمپانیا؟!» وتيشى: له م ريگهيهوه هه م هاولاتى و هه م حكومهت زهرهريه مەند بون، نه داها ت زيادى كردوه نه خزمهتگوارى پيشكەش به هاولاتيان كراوه.

ئهندامى ئهجمهنى پاريزگاي سليمانى، كاسترو مهروف، باس لهوه دهكات: له م بابتهدا هاولاتى بهئامانج گيراوه و سودى كۆمپانیايه، گه رنا دهبيت بپرسن حكومهت بۆچى پيؤهري زيهرهكى كارها دادهنا، بهلام پيؤهري ئاو دهدریته كهرتى تايبهت؟ كهواته بهئامانج گيراوى ئه م پرۆسهيه تهنه گيرفانى هاولاتيه.

سهروكى ليژنهى شارهوانى و گهشتوگوزار له پهلهمانى كوردستان و ئهنداميكى ئهجمهنى پاريزگاي سليمانى دهليت: جيى پرسيار و تيبينيهكى زۆره خويندنهوهى پيؤهري ئاو دراوه به كۆمپانیا، بهريؤهريهتتىهكانى ئاوى كهلار و گهرميانيش، پيشنياريان كردوه كه خويان ئه و كار ه بكن.

لهبهرامبهر ئهوهى بۆچى حكومهت دانانى پيؤهري ئه نجام نه داوه بهكۆمپانیاكانى سپاردوه، ئارى ئهحمەد، بهريؤهري گشتي ئاو و ئاوهريؤى ههريم، وتي: «بابتهكه پهيوهنديدار بو بهوهى كه پرۆسهيهكى لهمجوره دهبيت ههنديك شنى تيا لهپيش چاوبگيريت، وهك: خيراى لهكارکردن وتيچو.

بهريؤهري ئاوى كهلار، سامان رهحيم، باسى لهوه كرد: سالى ۲۰۱۵ پيشنياريان كردوه كه ئه و سيستمه خودى بهريؤهريهتتىهكان جيىبهجيى بكن. دهشليت: ئيمه هيچ گرفتتيمان نيه له و روهوه. هاوكات بهريؤهري ئاوى دهووبهري گهرميان، نهوزاد حهميد، باسى لهوه كرد: ئيمه پيمان باشتره كۆکردنهوهى كرى ئاو بدریت به خودى فهريمانبهريمان، ئه و پيشنيارهمان كردوه، بهلام وهلامى نهبو، چونكه ريكهوتن لهگه ل كۆمپانیا كراوه و گريبهستهكه ۳ سالى ديكهى ماوه كه دهبيت تهواو بكریت.

6. کوالیتی پیوههکانی ئاو

لۆزان عه‌لی، هاوڵاتییه‌کی دانیشتوی که‌لاره، ده‌لێت: پیوهه‌که‌مان پاش ماوه‌یه‌ک له به‌ستنی خراب بو و کاری پێ نه‌ده‌کرا، چۆن ده‌بێت پیوهه‌ریک بدریته‌ هاوڵاتی که‌ هیچ گره‌نتیه‌کی نه‌بێت؟ پارله‌مانتار: دابان محهمه‌د، ئه‌وه سه‌ربار ده‌کات بۆ ئه‌م پرسه‌ و ده‌لێت: ئه‌م جۆره پیوهه‌رانه به‌ پله‌ی گه‌رمی و ساردی و وه‌رزه‌کان تیک ده‌چن، به‌تایه‌ته‌ له شوینیک بۆشوینیکی دیکه‌ جیاوازه‌ . له‌دوای به‌ستنی پیوهه‌ری ئاو، زۆر کێشه‌ له پیوهه‌ره‌که‌دا سه‌ری هه‌لدا، هاوڵاتیان و فرۆشیاران گومانیان له‌وه هه‌یه پیوهه‌ره‌کان گونجاو بن و پشکنینیان بۆ کرابێت، به‌رپۆبه‌ری گشتی ئاو و ئاوه‌پۆیی هه‌ریم ئه‌و بابته‌ ره‌ت ده‌کاته‌وه‌ .

یه‌کێک له‌فرۆشیاره‌کانی پیوهه‌ری ئاو له‌قه‌زای که‌لار، باسی له‌وه کرد: «ئهو پیوهه‌رانه‌ی له‌ماوه‌ی پێشوترا به‌ده‌ستمان ده‌گه‌شتن هیچ پشکنینیکیان بۆ نه‌کراو و ته‌نها ده‌مانفرۆشته‌وه‌ و ئه‌گه‌ر خراپیش ببوایه‌ وه‌رمان نه‌ده‌گرته‌وه‌.»

به‌لام وته‌ی به‌رپرسیانی حکومی جیاوازه‌ . به‌رپۆبه‌ری فه‌رمانگه‌ی ئاوی کفری، ده‌لێت: ئیمه‌ پێشوتر له‌لایه‌ن وه‌زاره‌ته‌وه‌ پیمان

وتراوه‌ که‌ پیوهه‌ره‌کان پشکنینان بۆ کراوه‌ . هاوکات به‌رپۆبه‌ری گشتی ئاو و ئاوه‌پۆیی هه‌ریم، ئاری ئه‌حمه‌د، جه‌ختی کرده‌وه‌ له‌وه‌ی ئه‌و پیوهه‌رانه‌ ستانداردن و له‌چه‌ندین وڵاتی دیکه‌ به‌کاردێنه‌وه‌ وه‌یچ کێشه‌یه‌کیان نه‌یه‌ .

وتیشی: به‌پێی به‌لگه‌نامه‌ی ره‌سمی له‌وه‌زاره‌ت تێست کراون . له‌به‌رامبه‌ردا، دابان محهمه‌د، ئه‌ندامی په‌رله‌مانی کوردستان، ده‌لێت: هه‌مو ئه‌و کۆمپانیایانه‌ی پێشو کاری فرۆشتنی پیوهه‌ریان کرده‌وه‌ له‌ لیستی ره‌ش «بلاک لیست» دان، ئه‌گه‌ر باش بوبایه‌ به‌وجۆره‌ هه‌ژمار نه‌ده‌کرا .

ده‌شلیت: پیوهه‌ره‌کان هیچ پشکنینیکیان بۆ نه‌کراوه‌ . فرۆشیاریکیش گومانی خۆی له‌ کوالیتی پیوهه‌ره‌کان پێشان ده‌دات . لوقمان میروه‌یسی، وتی: «هیچ دڵنیایه‌ک نه‌یه‌ که‌ بزانی ئه‌م پیوهه‌رانه‌ ئیتالین یاخود ئه‌لمانی، پشکنینیشی بۆناکریت . ئه‌وه‌ شتیکی ئاسانه‌ له‌ چینه‌وه‌ دروست ده‌کری و پاشان پارچه‌ی وای لێده‌ده‌ریت که‌ لێی نوسراوه‌ دروستکراوی ئه‌لمانیایه‌.»

«هیچ دڵنیایه‌ک نه‌یه‌ که‌ بزانی ئه‌م پیوهه‌رانه‌

ئیتالین یاخود ئه‌لمانی»

7. پیوهه‌ریک که‌ پارهی که‌م ده‌خوینده‌وه‌ قه‌ده‌غه‌ کراوه‌ له‌ بازار دا

پاره‌ی که‌م ده‌خوینته‌وه‌، به‌ هاوسه‌رمیان وتبو ئه‌م پیوهه‌ره‌ تۆمار ناکه‌ین، ئه‌و قه‌ره‌زی له‌سه‌رتانه‌ بۆتان که‌م ده‌که‌ینه‌وه‌، به‌لام ئه‌م پیوهه‌ره‌ لێکه‌نه‌وه‌ .

له‌به‌رامبه‌ردا به‌رپۆبه‌ری ئاوی که‌لار ده‌لێت: کۆمه‌لێک پشکنین و سیفته‌ هه‌یه‌ که‌ ده‌بێت له‌و پیوهه‌ره‌دا هه‌بێت که‌ده‌به‌سه‌رتی و هاوڵاتی به‌کاری ده‌هینیت، له‌وانه‌: پشکنینی بۆ کرابێت، خوینده‌وه‌که‌ی بێ گرفت بێت . ئه‌و جۆره پیوهه‌ری ره‌تکراوه‌ته‌وه‌ له‌ ژێر ناوی «ئیتالین» فرۆشراوه‌، به‌لام پیوهه‌ره‌که‌ چینی بوه‌ .

به‌رپرسی خوینده‌وه‌ی پیوهه‌ری ئاو له‌ کۆمپانیای ئۆرانۆس له‌ که‌لار، له‌وباره‌وه‌ وتی: ئه‌وه‌ بریاری خودی حکومه‌ته‌ که‌ به‌ نوسراو بۆمان هاتوه‌ ته‌نها چه‌ند جۆریک ده‌بێت هاوڵاتی بیکریت و جۆره‌کانی دیکه‌ ره‌ت ده‌کریته‌وه‌، ده‌بێت ئه‌و جۆره‌ بکرن که‌ دیاریکراوه‌، وه‌ک: پیوهه‌ری تورکی که‌ ساڵی 2016 فرۆشراوه‌، له‌گه‌ڵ ئیتالین و ئه‌لمانی .

له‌وه‌لامی ئه‌وه‌ی ئه‌و پیوهه‌رانه‌ کێشه‌ و جیاوازیان چیه‌ که‌ رته‌ده‌کریته‌وه‌؟ سینان محهمه‌د، وتی: ئیمه‌ ره‌چاوی ئه‌وه‌ ناکه‌ین، ته‌نها ئاگادار کراوینه‌ته‌وه‌ که‌ نابێت به‌کاربێت .

به‌لام پارله‌مانتاریک ئه‌مه‌ به‌ قۆرخکاری ده‌زانیت . دابان محهمه‌د، وتی: ئه‌و بابته‌ په‌یوه‌سته‌ به‌ هه‌بونی قۆرخکاری و گه‌نده‌لیه‌وه‌، گه‌نده‌لی شوپۆبه‌ته‌وه‌ بۆ نیو به‌شیکی زۆری به‌رپۆبه‌رایه‌تییه‌کانی ئاو .

فرۆشیاریک له‌ که‌لار باس له‌وه‌ده‌کات ریگه‌یان نه‌داوه‌ پیوهه‌ریک به‌فرۆشیت که‌ پارهی که‌م ده‌خوینده‌وه‌ .

لوقمان میروه‌یسی، فرۆشیاریکی پیوهه‌ری ئاو له‌ بازاری که‌لار، وتی: ساڵی 2019 پیوهه‌ریکی ئیتالیمان به‌ده‌ست گه‌یشت که‌ له‌پۆی کوالیتی‌وه‌ زۆر باش بو و هه‌وای نه‌ده‌خوینده‌وه‌، پاش ئه‌وه‌ی له‌ ئه‌کاوه‌نتی تاییه‌تی خۆم له‌ فه‌یسبوک بلۆم کرده‌وه‌ بۆ هاوڵاتیان که‌ نرخه‌که‌ی 25 هه‌زار بو، دواتر له‌لایه‌ن به‌رپۆبه‌رایه‌تی ئاوی که‌لار ئه‌گادار کرامه‌وه‌ که‌ نابێت ئه‌و جۆره پیوهه‌ره‌ به‌فرۆشم، چونکه‌ له‌ ته‌نده‌ری کۆمپانیا که‌ نه‌یه‌ .

ده‌شلیت: «من ره‌تم کرده‌وه‌ و به‌رده‌وام بوم له‌ فرۆشتنی، چونکه‌ له‌شاری سلیمانیش بۆ پرۆژه‌ نوێیه‌کانی نیشه‌جیون به‌کار ده‌هاته‌وه‌، پاشان بانگی به‌رپۆبه‌رایه‌تی ئاوی که‌لار کرام و پێیان وتم فرۆشتنی ئه‌و جۆره قه‌ده‌غه‌یه‌ و سکاللات له‌سه‌ر تۆمار ده‌کریت و زۆر به‌ رونی پێیان وتم که‌ چۆن به‌و نرخه‌ ده‌یفروشین ناته‌وێت قازانج بکه‌یت؟!»

فرۆشیاریکی تریش جه‌خت له‌وه‌ده‌کات که‌ ئه‌و پیوهه‌ره‌ خواستیکی زۆری له‌سه‌ر بوه‌، به‌لام ره‌د کراوه‌ته‌وه‌ .

«چه‌ندین هاوڵاتی سه‌ردانی کردین بۆ کرپنی ئه‌و جۆره‌، به‌لام چونکه‌ خوینده‌وه‌ی بۆ نه‌ده‌کرا له‌لایه‌ن حکومه‌ته‌وه‌، ناچار چیت نه‌مفرۆشت.» گۆران محهمه‌د، فرۆشیار له‌بازاری که‌لار وای وت .

وتیشی: مانگیک پێش ئیستا بۆ خوینده‌وه‌ی پیوهه‌ری ئاو هاتبونه‌ مالمان، به‌لام چونکه‌ پیوهه‌ره‌که‌ ئیتالین بو ئه‌و جۆره‌ بو که‌

۸. زۆری هاتنهوهی پارهی ئاو بۆ هاوبهشان

له قهزای كه لار، وتی: سالی ۲۰۱۹ بۆ ۲۰۲۰ كيشهيهكي زۆر هه بو له هاتنهوهی بره پارهيهكي زۆر بۆهاولاتیان، حالهت هه بوه له قهزای كه لار بری ۹۹ ملیون دیناری بۆ گه پارهوتهوه، بهلام ئه مانه ههله بون و دواتر به هه ماههنگی بهرئوبهرايهتی ئاوی كه لار و وهزارهت كيشهكه چارهسهر كراوه.

داوایشی كرد لهكاتی بونی كيشههی لهوشیوهیهدا سهردانیان بکهن بۆ چارهسهركردنی.

له بهرامبهر هۆكاری ههلهی زۆر له پیرههكاندا و ژمارهیی زۆر له هاتنهوهی پاره بۆهاولاتیان، بهرئوبهري گشتی ئاو و ئاوهپۆی ههريم، دهلیت: كيشهكه چهند جۆریكه، بهشیک لههاولاتی خۆی دهستکاری پیرههكهیی دهكات یان پیرههكه خراب دهبیته و تیکدهچیت، یاخود ههلهكه مرۆیه و بزمیرهكه ههلهی تیدا دهكات، بهلام بهگشتی ئیستا پرۆسهی خۆیندنهوهی پیرهه دهقیق تریوه.

سهباح سالح، دانیشتویهکی قهزای كه لاره و پیرههی ئاوی له مالهوه بهستوه، باسی لهوهكرد لهلایه كۆمپانیاهه خۆیندنهوه بۆ پیرههی ئاوهكهیان كراوه و پیمان وتون كه هیچیان بۆ نهگه پارهوتهوه، بهلام پاش كه متر له ۱۵ رۆژ كارمهندهكانی خۆیندنهوهی پیرههی ئاو سهردانیان كردون و پسولهيهکی پارهی ئاویان پیداون به بری ۱۳۶ ههزار دینار.

هاولاتیهکی تر باس لهوهدهكات، زۆر بهكهمی ئاو بهكاردینیت بههۆی هه بونی بیرهوه، كه چی پارهيهکی زۆری بۆ هاتوتهوه.

بورهان محمهد، دانیشتوی كه لار، وتی: تهنها ۳۲ ههزار دینار قهرزاری پارهی ئاو بوم، كه چی پسولهيهكمان بهدهست گه شتوتهوه كه بری دو ملیون و ههشتسهده ههزار دینارم بۆ گه پارهوتهوه.

له مبارهيهوه، سینان محمهد، بهرپرسی كۆمپانیای ئورانوس



۹. پیرهه به هاولاتیان دهكردیت و کاری پیناكریت

ئاومان بهستوه و هیچ گرفتیکمان نیه، بره پارهيهکی كه میشان به پیرهه بۆدیتهوه، بهلام رۆژیک بهی ئهوهی له مالهوه بم پسولهی ئاویان بۆجیهیشتبوین و ۴۰ ههزار دینارمان لهسهه ههژمار كرابو، راستیهكهی نازانم چۆن سهیریان نهكردوه و ئهوه بره پارهيهیان بۆ نوسیوین.

بهوتهی سهروکی لیژنهیی شارهوانی و گهشتوگوزار له بهرلهمانی كورستان، ئهه پرۆسهیه جیی تیبینهکی زۆره.

لوقمان حهمهه، وتی: لهو باوههپهدا نیم حكومهت چاودیری كۆمپانیایكانی لهئاستی پۆیستدا كرییت، كۆمپانیایكه پاره بۆ خۆی وهردهگریته.

دابان محمهد، پارلهمانتار، وتی: هیچ چاودیرییهكه نه بوه و نهكراوه.

له بهرامبهردا، بهرئوبهري گشتی ئاو و ئاوهپۆی ههريم، دهلیت: چاودیری له سهه کاری كۆمپانیایكان ههیه بهتایبهتیش بهردهوام چاودیری سیستهه و پیرههكانی «عه دادهكان» ئۆفیسهكان دهكریت لهوهرگرتنی پارهكان تا گهشتنیان به بانك.

هاولاتیهك باس لهوه دهكات پیرههیان كریوه و تۆماریشیان كرده، بهلام کاری پینهكراوه.

ئاكو داود، دانیشتوی قهزای كه لار، باسی لهوه كرد: ئیستا بهشیک زۆری هاولاتی بۆ ئهوهی ۸۰ ههزار دیناری لهسهه حساب نهكریت و ههمو مانگیك پارهی زۆری لهسهه كهلهكه نهبیته، پیرههكه دهكرن و تۆماریشی دهكهن، بهلام لهمال دای دهنی و نایبهستن.

لهوهلامی ئهوهی كه كارمهندهكانی كۆمپانیا چۆن پارهی ئاو وهردهگرن و سهیری پیرههكه دهكهن، وتی: كۆتا جار هاتن هیچ خۆیندنهوهیهکیان نهكرد و نهشیان پرسی، منیش ۱۵ ههزار دینارم پیدان.

بهرپرسی خۆیندنهوهی پیرههی ئاو له كه لار، لهبارهی ئهه حالهتهوه دهلیت: ئهوه لهكاتیکدا بوه كه بهشیک زۆری هاولاتیان پیرههی ئاویان نهكری بو، ئیمهش وهكو كۆمپانیا ویستومانه بههه ر یگایهك بیته پارهی ئاو كۆبكریته، بهلام تهنها بۆ سالی ۲۰۱۹ بهو جۆره بوه نهك ئیستا.

هیرۆ محمهد، دانیشتویهکی كه لاره، باسی لهوهكرد: پیرههی

۱۰. كيشه‌ی كۆبونه‌وه‌ی قهرزى ئاۋ لەسەر ھاۋلاتيان

بۆھە كە نزيكەى ۱۰ مانگ خويىندنە‌وه‌يان بۆ پيۆهرەكان نە‌كردوہ كە بە‌شيكى بە‌ھۆى قايرۆسى كۆرۆناوہ بوہ، بۆيە ھاۋلاتى پارەكەى لەسەر كەلەكە بوہ . دەشلەيت: بە كۆى گشتى نزيكەى ۱۰ مليار دینار لە‌كړيى ئاۋ و پارەى پيۆهرى ئاۋ لە‌لای ھاۋلاتيان چ بە‌پيى سيستمى كۆن و چ بە پيۆهرى نويش . ھەرۆك وتيشى: نازانىنى چەندى پەيوەستە بەم پيۆهرە نوپيە‌وہ . لە‌بارەى ريزەى ئەو قەرزە لە سەر ھاۋلاتيانە لە‌فەرمانگەى ئاۋى كفرى، لە‌سالى ۲۰۱۹ تاوہكو ناوہ‌پاستى مانگى شوباتى ۲۰۲۲، بریتىيە لە ۲ مليار و ۷۸۵ مليون و ۷۰۰ ھەزار دینار .

ريۆوار عەبدولكەريم، ھاۋلاتيەكى دانىشتوى ناحيەى رزگاريە، باسى لەوہ كرد سالى پار لە مانگى تەموز پيۆهرى ئاويان بەستوہ، كەچى پارەيەكى زۆرى لەسەر كەلەكە بوہ كە گەشتوہ تە مليۆنيك دینار . وتيشى: ئەو برە زۆرە لەسەرم، لە‌كاتيكا پيشوتر بە‌ھۆى سيستمە كۆنەكەوہ كە بە مەتر بو، ھيچ قەرزار نە‌بوم . بە‌شيكى زۆرى سكالاکان كە فەرمانگەكانى ئاۋ تۆمار دە‌كړيى، بە‌ھۆى زۆرى كەلەكەبونى پارەى ھاۋلاتيە . بە‌ريۆبەرى ئاۋى كەلار دە‌لەيت: بە زۆرى ھاۋلاتيان رۆژانە سەردانمان دە‌كەن بۆ سكاللا كردن، كيشەكەش ئەوہيە برىكى زۆرى پارە بۆھاۋلاتى گە‌پاوتەوہ، ھۆكارەكەش بە‌ھۆى مانگرتنى كۆمپانياوہ

۱۱. كيشه‌ی نيوان كۆمپانيا و حكومت ھاۋلاتيانى ۶ مانگ قەرزار كرد

ئەم حالەتە لە كەلاريش ھەبوہ . ھاۋلاتيەك باسى لەوہ‌كرد سەردانى بە‌ريۆبەرايەتى ئاۋى كەلارى كردوہ بۆ تۆماركردنى ئەو پيۆهرى كپيوى كە تۆمارنە‌كردنى برى ۸۰ ھەزار دینار ۆك غەرامە لەسەرى دە‌كەويىت، بە‌لام ھيچ كارمەنديكى كۆمپانيا لە‌كاردا نە‌بون كە بۆيان تۆمار بكرىت . بە‌رپرسي كۆمپانياى ئۆرانۆس، كە كارى بە‌ستنى پيۆهرى ئاۋ دە‌كات لە گەرميان، جەختى لەوہ كەردوہ لە مانگى ۱ تاوہكو مانگى ۴ى ۲۰۲۱ كۆمپانياكەيان كارى نە‌كردوہ .

لە مانگى شوباتى سالى ۲۰۲۱، ۆزارەتى شارەوانى و گەشتوگوزارى ھەرپم، بريارى دا ھەر ھاوہ‌شيك پيۆهرى ئاۋى نە‌بەستىت، برى ۸۰ ھەزار دینارى ۆكو غەرامە لەسەر تۆمار دە‌كړيى .

بە‌وتەى بە‌ريۆبەرى فەرمانگەى ئاۋى كفرى، ھەمىد رەشيد، ئە‌گەرچى ئەم بريارە دراوہ، بە‌لام كارمەندانى كۆمپانياى ئۆرانۆس لە قەزاکەدا لە مانگى ئابى ۲۰۲۱ واتا پاش ۶ مانگ لە بريارەكە مانگرتنيان شكاند و دەستيان بە كار كرد، واتا قەرزى شەش مانگ لەسەر ھاۋلاتى ھەژمار كرا .

۱۲. كپينى پيۆهر و نە‌بەستنى لە‌لایەن كۆمپانياكانەوہ

لەم حالەتە زۆرە كە دەچين سەردانى مالان دە‌كەين بە‌زۆرى رۆبەروى ئەوہ دە‌بينەوہ كە سەرەپاى كپينى پيۆهر، بە‌لام ھيشتا پيۆهرى ئاۋ بۆ مالان نە‌بەستراوہ، ئە‌مەش لە و كاتەى كۆمپانياى «جۆنون» كارى دانانى پيۆهرى ئاۋى كردوہ لە ريگەى مەندوبەكانیەوہ پيۆهرى بە‌ھاۋلاتى فرۆشتوہ و پارەى بە‌ستنەكەشى ليۆه‌گرتون و بۆى نە‌بەستون .

«سالى ۲۰۱۶ پيۆهرىكى ئاومان لە خودى كۆمپانيا كپى كە لە نيوگەرەكەكاندا بە ھاۋلاتيانان دە‌فرۆشتوہ بە ۴۰ ھەزار دینار، پارەمان ليۆه‌گريا، پييان وتين خۆمان پيۆهرەكە دە‌بەستين، بە‌لام ئيستا كە ۲۰۲۲ ھەيچ كەسيك نە‌ھات پيۆهرەكەمان بۆ بە‌ستىت» . ئە‌مە وتەى شيلان حسينە، كەدانىشتويەكى كەلارە . لە‌بەرامبەردا، سينان مەمەد، بە‌رپرسي كۆمپانياى ئۆرانۆس لە‌كەلار كە كارى بە‌ستنى پيۆهرى ئاۋ دە‌كەن، باسى لەوہ كرد:

۱۳. ھاۋلاتيان باجى نە‌بونى داتا سەنتەر دە‌دەن

ۆك كۆمپانياى ئۆرانۆس ھيچ گرفتيتيكان نە‌بوہ، ئە‌وہ تەنھا دە‌نگويەكە و ھيچ كيشەيەكى لەو جۆرەمان نيە . لايجۆشيەوہ، سامان رەحيم، بە‌ريۆبەرى ئاۋى كەلار، جەختى لە بونى ئەو كيشەيە كەردوہ و وتى: بە‌لئ كيشەيەكى لەو جۆرە ھەبو لەنيوان ھەردو كۆمپانياكە رويداوہ، ئيمە زانيارى تەواومان لەسەر ئەو بابەتە نيە، بە‌لام كيشەكە پەيوەست بو بە شتيكى مادىيەوہ، ۆك خۆشمان ھەر ھاۋلاتيەك ناۋى تۆمار كرابيىت ريگريمان كردوہ غەرامەى لەسەر ھەژمار بكرىت .

مانگى پيشو لەقەزاي كەلار بە‌ھۆى ئەوہى كۆمپانياى ئۆرانۆس داتا سەنتەرى نە‌بوہ بۆ تۆماركردنى ناوہ‌كان، كۆمپانياى تايبەتمەند لە ھەولير بۆ تۆماركردنinan داۋاى ۱۵۰ ھەزار دۆلارى كردوہ . ھاۋلاتى ئە‌گەرچى پيۆهرى بە‌ستوہ، بە‌لام غەرامە كراوہ، نزيكەى ۱۰ ھەزار ھاۋلاتى يەكى برى ۸۰ ھەزار دیناريان لەسەر تۆمار كراوہ، چونكە لە‌كاتيكا دە‌بيت كۆمپانيا داتاسەنتەرى ھەبيت، كەچى نە‌بيوہ وھاۋلاتى زەرەرمەند بوہ . بە‌لام بە‌رپرسي خويىندنە‌وه‌ى پيۆهرى ئاۋ لە‌كەلار دە‌لەيت: ئيمە



۱۴. گزرتی که می کارمندی کۆمپانیا

به شیکي زۆری هاوالاتیان نیگه رانن له وهی کاتی سهردانی تیمه کانی خویندنه وهی پیوه ری ئاو نازانن، به پۆبه رایه تیه کانیش ئه وه به کیشه ده زانن.

«پارساڵ پیوه ری ئاومان کپی و کۆمپانیا بۆی به ستین، به لām هینده ی ئاگاداریم نه که ته نها من به لکو هیچ مالیکي گه په که که مانیش که س نه هاتوه بۆ خویندنه وهی پیوه ری یان وه رگرتی پاره ی ئاو لیان، هیچیشمان پینه گه پشتوه». ئه مه وته ی به ختیار محمه ده که دانیشتوی ناحیه ی سه رقه لایه . هاوکات لۆزان عه لی، دانیشتوی که لار، ده لیت: چه ند سا لیک له مه وه به ر پیوه ری ئاومان کپی، به لām نزیکه ی ۷ بۆ ۸ مانگیک ده بیته که هیچ که س نه هاتوه بۆ خویندنه وهی پیوه ری وه رگرتی پاره ی ئاو.

له به رامبه ردا به پۆبه ری فه رمانگه ی ئاوی ناحیه ی سه رقه لā، په یمان محمه د، باسی له وه کرد: کۆمپانیا ی په یوه نیدار به پیوه ری ئاو، ته نها یه ک کارمندی له ناحیه که دا هه یه!

۱۵. له دوای به ستنی پیوه ردا هاتی ئاو که میکردوه

ئه گه رچی یه کیک له هۆکاره کانی دانانی پیوه ر بۆ ئه وه بوه دا هاتی ئاو به دروستی کۆبکریته وه و زیاد بکات، که چی به پینچه وانه وه دا هات له گه رمیان که میکردوه .

پیش به ستنی پیوه ری ئاو، کۆکردنه وهی دا هاتی ئاو له لایه ن به پۆبه رایه تی ئاوی که لاره وه ده کرا و دا هاتی به پۆبه رایه تیه که یه ک ملیار دینار بوه، به لām به وته ی سامان ره حیم ی به پۆبه ری به پۆبه رایه تیه که، ئیستا ئه و پره که می کردوه بۆ ۷۰۰ ملیۆن. هاوکات به پینی نوسراویکی فه رمی که ده ست یه که ی چاودیری

له قه زای که لاریش له کۆی ۲۸ هه زار هاوبه شی ئاو، ته نها ۸ کارمهند کاره که راده په رینن، واتا هه ر کارمندیک ۳ هه زار مالی بۆ دانراوه . له قه زای کفریش له کۆی ۷ هه زار هاوبه شی ئاو، ته نها ۲ کارمندی کۆمپانیا بۆ خویندنه وهی پیوه ره هیه .

به پۆبه ری ئاوی کفری، حه مید ره شید، که می کارمهند به هۆکاریک له زۆری قه زای که له که بو له سه ر هاوالاتی ده بینیت. به پۆبه ری ئاوی که لاریش هه مان رای هه یه و پیویایه کارمنده کانی کۆمپانیا که من.

سه رباری ئه مه ش، به پررسی به شی خویندنه وهی پیوه ری ئاوی کۆمپانیا ی ئورانۆس له که لار، سینان محمه د، ده لیت: گزرتی که می کارمهندمان نیه و به ده ر له خودی خۆم ۸ کارمهندمان هه یه و بۆ خویندنه وهی هه ر خولیکیش کارمنده کانمان کاره کانیان راده په رینن و به پینی گه په که کان دابه شکران.

حکومه تی خۆجیی گه رمیان که وته، کۆی دا هاتی به پۆبه رایه تی ئاوی ده وره به ری گه رمیان پاش ئه وه ی کۆکردنه وهی دا هاتی ئاو دراوه به کۆمپانیا، نزیکه ی ۴۰ ملیۆن دینار که متر بوه .

هاوکات به پینی وته ی وته بیژی به پۆبه رایه تی ئاوی ده وره به ری گه رمیان، سا لانی پیشو ته نها له ناحیه ی زرگاری زیاتر له ۴۳ ملیۆن دینار کۆ ده کرایه وه، به لām ئیستا دا هاته که ته نها ۳ بۆ ۴ ملیۆن دیناره .

۱۶. «پیوه ره که سودی بۆ گلدانه وهی ئاو نه بو»

دهدریته هاوالاتی که مه، ده بیته له سه ره تادا له ناوچه کانی پیشه سازی و پرۆزه کشتوکالیه کان پیوه به کار بهیترایه . به ریویه ری ئاوی ژیرزه وی گه رمیان، حامد جومعه، جهخت له م رایه ده کاته وه و ده لیته: پیوه ری ئاوی مالان کاریگه ری نه بو به هیچ جۆریک، چونکه ئه و بره ئاوه ی مالان به فیرویی ده دن که متره، رۆژانه ته نها له نیوان کارمیریکی بۆ دو کاتز میتر ئاو وهرده گرن، که واتا چۆن سودی لیوه ره ده گیریت؟ ده شلیته: ده بیته پیوه ره له بیری ئاوی باخه کان بدریت، چونکه به گشتی ۱۱۰۰ بیر هیه له گه رمیان نایاساین و ۱۸۱۵ بیر هیه که یاساین، به لام هیچیان پیوه ریان له سه ره نیه .

پسپۆریکی بواری سه رچاوه کانی ئاو، ده لیته: پرۆسه ی دانانی پیوه ره سودی بۆ گلدانه وهی ئاو نه بو، چونکه پرۆسه که دیراسه نه کراوه و هاوتای پلان نه بو له و بواره دا، به ریویه ری ئاوی ژیرزه ویش ده لیته: پیوه ره ناتوانیت سودی بۆ گلدانه وهی ئاو هه بیته .

به ریویه ری گشتی ئاو و ئاوه پۆی هه رییم، ده لیته: پیوه ره سودی بۆ گلدانه وهی ئاو هه بو، به لام تانیستا پرۆزه یه کی گه وره ئه نجام نه دراوه تاوه کو ئیستا که قه باره که ی بزانیته . به لام له به رامبه ردا، عه بدولموته لیب ره فعه ت، پسپۆری بواری سه رچاوه کانی ئاو و مامۆستا له زانکۆی گه رمیان، وتی: دانانی پیوه ری ئاو بۆ مالان سودی نه بو، ئه و ریژه ئاوه ی

۱۷. «پیش دانانی پیوه ره بو کیشه ی ئاوی خواردنه وه مان چاره سه ره بکه ن»

قه زاکه به پیی پشکنینی بایه لۆجی گونجاوه، به لام له روی کیمیاییه وه نه گونجاوه و له ئیستا دا دهرخسته ئاماده ده که یه ن بۆ پالاوگه یه کی تایبه ت به ئاوی قه زای کفری . له به رامبه ئه وه ی بۆچی سه ره تا پرسی نه شیوا ی ئاوی کفری چاره سه ره نه کرا و پاشان ده ست به دانانی پیوه ره بکریته؟ به ریویه ری گشتی ئاو و ئاوه پۆی هه رییم، باسی له وه کرد: ئه و کیشه یه له زۆر شوینی دیکه هیه و ته نها قه زای کفری نیه، بۆیه کیشه ی ئاوی قه زاکه نابیته ریگر له به رده م دانانی پیوه ری ئاو .

چالاکوانیکی قه زای کفری ده لیته: پیشوه خت ده بو کیشه ی ئاوی خواردنه وه ی کفری چاره سه ره بکریته، نه ک پیوه ره دا بنرایه ت .

سه رکه وت هه مید، وتی: گرنگتر بو له سه ره تادا چاره سه ری نه شیوا ی ئاوی قه زاکه بکرایه که ئیستا به شی زۆرینه ی هاوالاتیان فله ری ئاو به کاردینن، که چی دانانی پیوه ریان له سه ره هاوالاتی سه پاندوه که هیچ میکانیزمیکی گونجاو بۆ به ستنی پیوه ره که ره چاو نه کراوه .

هاوکات به ریویه ری فه رمانگه ی ئاوی کفری، ده لیته: ئاوی

۱۸. هاوالاتیان متمانه یان به پیوه ره نامینیته و لیی ده که نه وه

ئاو وه رگرین یان نا، بره پاره یه کی زۆرمان بۆ دیته وه، له کاتیکیدا پیدانی ئاو نه بو به ۲۴ کاتز میتری و مانگانه پاره یه کی زۆرمان بۆ دیته وه که ناشزانی راسته یان نا . له به رامبه ردا، سامان ره حیم، به ریویه ری ئاوی که لار، باسی له وه کرد ریژه ی لیکردنه وه ی پیوه ری ئاو که مه، ته نها بریکی که م هاوالاتی پیوه ری لیکردنه وه . وتیشی: به وپییه ی ئیمه له خوله کاندنا سه ردانمان کردوه، له ماوه ۳ خولدا ۲۰۰۰ پیوه ره له قه زای که لار لیکراوه ته وه . به شیکی زۆری هاوالاتیانیش به ناشکرا یان به نه ینی، باس له وه ده که ن ده ستکاری شیوازی خویندنه وه ی پیوه ره کانیان ده که ن، به لام به رپرسی خویندنه وه ی پیوه ری ئاوی قه زای کفری ره تی کرده وه هیچ زانیاریه ک بخاته رو .

له قه زای که لار زیاتر له ۲۰۰۰ پیوه ره لیکراوه ته وه، هاوالاتیانیش هۆکاره که ی بۆ نه بونی متمانه به پیوه ره که ده گه ریینه وه .

له ماوه ی پیشودا له چه ندین ناوچه ی جیاواز هه له مه تی لیکردنه وه ی پیوه ری میکانیکی ئاو له لایه ن هاوالاتیان وه ده ستی پیکرد، له قه زای که لاریش هاوالاتیان له تۆره کۆمه لایه تیه کان وینه و قیدیوی لیکردنه وه ی پیوه ره کانیان بلاو ده کرده وه .

مه مه د عه لی، هاوالاتیه کی دانیشتی که لاره که پیوه ره که ی لیکردنه وه، ده لیته: پیوه ره جیی متمانه ی هاوالاتی نیه، بۆچی پیشوتر بۆ یه ک کاتز میتر ئاو له ماوه ی ۲ مانگدا ۱۶ هه زار دینارمان لیوه ره ده گیرا، ئیستا ئه گه ر رۆژانه

۱۹. هاوالاتیان: له به ستنی پیوه ره ئاگه دار نه کراوینه ته وه

به رپرسی کۆمپانیای ئۆرانۆس له که لار، ئه و قسه یه ره د ده کاته وه و ده لیته: چه ندینجار سه ردانی بازاره کانیان کردوه و ئاگادارمان کردونه ته وه، ئه گه ر کۆمپانیاش ئاگاداریان نه کاته وه، ئه و حکومه ت چه ندین ساله باسی له به ستنی پیوه ره کردوه، به لام ئه وان پیوه ی پابه ند نه بون .

به شیکی له فرۆشیاریانی نیو بازارپی که لار، پیوه ری ئاویان نه به ستوه، ده شلین: که س ئاگاداری نه کردوینه ته وه .

سامان مه مه د، خاوه نی قه سا بخانه یه له بازارپی که لار، باسی له وه کرد: تاوه کو ئیستا نه پیوه رمان به ستوه نه ئاگاداریان کردوینه ته وه که پیوه ره به ستین، پیشوتر پاره ی ئاومان ده دا، به لام ئیستا که س نه ها توه بۆ ئه و بابه ته .

۲۰. کام سیسته م باشتر بو؟

بهکۆی گشتی ئه و هاوالاتیانه ی بۆ ئه م راپۆرته دواندومانن، خوازیاری ئه وه بون که به هه مان سیسته می پێشو پاره ی ئاو له هاوبه شان وه ربگیریت، باسیان له وه کرد بۆ هه ر خولیک ۱۵ هه زار دینار بره پایه کی گونجاوه بۆ دۆخی ئیستای هاوالاتی. ئه و سیسته مه به دانپێدانانی حکومه ت، کیشه و سکا لایشی که متر بوه .

عه لی ئیسماعیل، به رپرسی به شی کاروباری یاسایی له به رپۆبه رایه تی ئاوی که لار، ده لیت: کاتیک سیسته مه کۆنه که کارا بو، که مترین سکا لا و کیشه مان روبه رو ده بویه وه .

۲۱. پێشنیاری که مکردنه وه ی پاره ی پیوه ری ئاو ده کریت

به وته ی سه روکی لیژنه ی شاره وانی و گه شتوگوزار، له ماوه ی داها تودا له گه ل وه زاره ت و به رپۆبه ری گشتی ئاو و ئاوه پۆی هه ریم کۆده بنه وه و داوای که مکردنه وه ی پاره ی خوله کان ده که ن. لوقمان حه مه د، وتی: له و کۆبونه وه یه دا چه ندین پێشنیار ده خه ینه رو، به تایبه تیش که مکردنه وه ی بره پاره ی خوله کان له

هاوالاتیان که به ۴۵ هه زار دینار دیاریکراوه و داوا ده که یه که م بکریته وه بۆ ۲۵ هه زار دینار بۆهه ر خولیک. هه روک باسی له وه کرد: داوامان کردوه به ستنی پیوه ر له نیوان سالیک بۆ ۶ مانگ رابگیریت.



۲۲. پرۆژه یاسایه ک بۆ پیوه ری ئاو

ئه ندامیکی په رله مانی کوردستان ده لیت: پرۆژه یاسایه کی تایبه ت به کیشه ی پیوه ری ئاو دراوه ته په رله مان، به تایبه ت له سه ر هه لگرتنی ئه و سزایه ی که دانراوه بۆ هه ر مانگیک، داواش ده کات هاوالاتیان پاره ی غه رامه کانی سه ریان نه ده ن.

رزگار محه مه د، که ئه ندامی لیژنه ی شاره وانیه له پارله مانی کوردستان، وتی: له گه ل وه زاره تی شاره وانیه کان کۆبینه وه له سه ر پیوه ری ئاو، چونکه نا په زایه تی زۆری له سه ره چ له لایه ن ئه و هاوالاتیانه ی که پیوه ره که یان به سته و چ ئه وانه شی نه یان به سته و .

له باره ی پاره ی سزای نه به ستنی پیوه ری ئاویشه وه، وتی: کارمان له سه ر ئه وه کردوه ئه و سزایه لادریت و به سیسته مه کۆنه که ئه و کیشه یه مان چاره سه ر کردوه .

چه ختی له وه شکرده وه: داواشمان کردوه له لایه ن حکومه ت خۆیه وه پیوه ریکی نوێ ببه ستری ت و نه دریت به کۆمپانیا، سه ی جوړ پیوه ریش پێشنیار کراوه، ده بی ت ئه و پیوه ره شی که ده به ستری ت له روی کوالیته وه باشی ت و ئه و بره پاره یه شی که له هاوالاتی وه رده گیری ت به قیستی درێزخایه ن بی ت .

یه‌که‌م: دهره‌نجام

۱. پرۆسه‌ی دانانی پیوه‌ری ئاو له گهرمیان، نیگهرانی و نارهبزایه‌تیه‌کی جه‌ماوه‌ریی دروستکردوه، له‌مه‌شدا خودی به‌رپرسیانی حکومی و نوینه‌ره‌هه‌لبژێردراوه‌کانیش هاو‌پای خه‌لکین.
۲. پرۆسه‌که‌که‌موکورتیی و نارپونی زۆری تێدایه‌، چ له‌ ئامانجه‌که‌ی، که‌ به‌ رای‌شاره‌زایان بۆ به‌رگرتن به‌که‌مکردنه‌وه‌ی به‌فیرپۆدان هه‌نگاوی جیدی تره‌به‌بو‌بگیرێته‌به‌ر، چ بۆ وه‌رگرتنی داها‌تی شایسته‌ی ئه‌م خزمه‌تگوزارییه‌ که‌ به‌پیی داتا‌کان داها‌ته‌که‌که‌متر بو‌ه‌ له‌وه‌ته‌ی پیوه‌ره‌که‌ به‌رکار کراوه، چ له‌ روی سپاردنیشی به‌ که‌رتی تایبه‌ت و له‌ ئه‌ستۆ خستنی تێچونه‌که‌شی بۆ سه‌ر شانی هاو‌لاتیان.
۳. دانانی پیوه‌ری ئاو، هاوشانی دانانی پیوه‌ری کاره‌با بو‌ه، به‌لام ئه‌وه‌ی دوه‌میان بارگرانیی دارایی له‌سه‌ر هاو‌لاتیان دروست نه‌کردوه، به‌لام پیوه‌ری ئاو به‌پێچه‌وانه‌وه‌ بارگرانی دروست کردوه.
۴. حکومه‌ت ئه‌م پرسه‌ی به‌ ته‌واوی سپاردوه به‌ که‌رتی تایبه‌ت، به‌مه‌ش خۆی له‌ به‌رپرسیاریته‌که‌ی بواردوه، ئه‌مه‌ به‌ وه‌ی پارله‌مانتاران، که‌ واش باس ده‌که‌ن هیچ به‌دواداچونیکی جیدی نه‌کردوه بۆ کاری کۆمپانیاکان و ئه‌و نیگهرانییه‌ی له‌ ئارادایه‌.
۵. خودی پیوه‌ره‌کان، جیگه‌ی متمانه‌ی هاو‌لاتیان و ته‌نانه‌ت فرۆشیاره‌کانیش نین، گله‌بیان له‌ خراپی کوالیته‌که‌ی و نا‌وردیته‌ی و هه‌روه‌ها زو‌خراپونی هه‌یه‌.
۶. هه‌له‌یه‌کی زۆر ده‌کریت له‌ خویندنه‌وه‌ی بری‌پاره‌ی شایسته‌ی ئاو به‌پیی پیوه‌ر، به‌ راده‌یه‌ک هه‌ندیکجار هه‌له‌کان ئابروبه‌رانه‌ن، له‌نمونه‌ی ها‌تانه‌وه‌ی غه‌رامه‌ی چه‌ند ملیۆنی بۆ هاو‌لاتیان.
۷. ماوه‌ی زیاتر له‌ ۶ مانگ کۆمپانیاکان به‌هۆی بونی کێشه‌وه، له‌ سنوری گه‌رمیان کاریان نه‌کردوه، که‌چی ئه‌و ماوه‌یه‌ به‌ غه‌رامه‌ بۆ هاو‌لاتیان هه‌ژمار کراوه.
۸. له‌گه‌رمیان ژماره‌ی ئه‌و کارمه‌ندانه‌ی دانراون بۆ پرۆسه‌ی خویندنه‌وه‌ی پیوه‌ر و دیاریکردنی بری‌پاره‌ی شایسته‌، که‌من، ئه‌مه‌ش واده‌کات له‌کاتی خۆی و زوزو نه‌توانن گه‌ره‌که‌کان به‌سه‌ر بکه‌نه‌وه‌ و پاره‌که‌ش له‌سه‌ر هاو‌لاتیان که‌له‌که‌ بکات.
۹. هیچ داتا‌یه‌ک به‌رده‌ست نیه‌ که‌ ئاماژه‌ به‌وه‌ بدات پیوه‌ره‌که‌ سه‌رکه‌وتو بو‌ه له‌ که‌مکردنه‌وه‌ی به‌فیرپۆدانی ئاو و پابه‌ندبونی زیاتری هاو‌لاتیان به‌ ده‌ستگرتن به‌ به‌هه‌دردانی ئاووه‌وه، ئه‌گه‌رچی به‌وته‌ی به‌رپرسیان ئه‌مه‌ کاتی ده‌ویته‌ هه‌تا جیاوازیه‌که‌ی ده‌رکه‌ویته‌.

دوهم: راسپاردهگان

۱. ئەم بواره بابەتیکى ورد و ههستیاره، ههست دهكریت لیکۆلینهوه و خویندنهوهی وردی بۆ نهكراوه، بۆیه دهبو پیش ئهوهی دهستی پیبکرایه، باشتر بخوینرایهتهوه و بۆ هه مو ئەگه ریک چارهسه ر پیشنیاز بکرایه . له گه ل ئەوه شدا وا بهیتر دهبو که له بری ئهوهی بپیار بیئت، پرۆژه یاسا ببوایه . بۆیه پیشنیاز دهکهین که پیداجونهوهیهکی سه رتا پیاگیر به پرۆسه که دا بکریت، چ له روه هونه ریی و تهکنیکیه که یه وه، چ له روه یاسایی و کارگێرکيه وه .
۲. سپاردنی ئەم که رته به ته وای به که رتی تاییهت و ده رکردنی دهستی حکومهت تیایدا، کاریکى ورد و خوینراو بوه، به لکو دهبو ئه و کاره به هاوبه شی بکرایه، یان ههنگاو به ههنگاو به که رتی تاییهت بسپیرایه . جگه له وهش که رتی تاییهت سه رکه وتو نه بوه له پرۆسه که . بۆیه پیشنیاز دهکهین له مپروه شه وه پیداجونه وه بکریت و بپیار و ریکاری نوێ بگیریته به ر .
۳. حکومهت له بری دروستکردنی قوورگاری، ده بیئت به پیچه وانه وه هانی کتیرکئی شه فافانه بدات، بۆیه و بۆ دورخستنه وهی هه ر گومانیکى گه نده لی، ده بو پرۆسه ی سپاردنی ئەم که رته به که رتی تاییهت، شه فاف تر بوایه، هاوکات زیاتر چاودیر بوایه به سه ر گۆمپانیاکانه وه، به تاییهتی له روی هیئانی ئامییری پیوه ره وه، که به شایه تی خودی به رپرسیانی حکومه تیش، کیشه ی زۆری تیدا یه .
۴. پیشنیاز دهکهین هاوشیوه ی پیوه ری کاره با، تیچوی پیوه ری ئاویش له سه ر خودی حکومهت بیئت نه ک هاو لاتی .
۵. هاو لاتیان قه رزیکى زۆریان له سه ر که له که بوه، حکومه تیش سو ره له سه ر ریکاره کانی، ئەمه ش وایکردوه نا په زایه تیه کی جه ماوه ری دروست بیئت و هه لمه تی لیکردنه وه ی پیوه ره کان ئەنجام بدن . پیویسته حکومهت له گه ل ئەم واقیعه دا هۆشیارانه تر مامه له بکات، له بری جه ختکردنه وه له بپیاره کانی، هه ول بدات ریکاری نوێ که به قازانجی پرۆسه که و هاو لاتیان بشکیتته وه، دابنیئت .
۶. پرۆسه که مه رکه زیه تیکى زۆری تیدا یه، ره چاوی تاییه تمه ندى ناوچه کان نه کراوه، هه روه ک ته نیا به رپۆبه رایه تیه کی گشتی ده ره قه تی به ده مه وه چونی ئه و هه مو کیشانه نایهت که ئەم پرۆسه یه هه یه تی . بۆیه گرنگه پیداجونه وه بکریت پیدایه له م روه وه و به شیک له ده سه لاته کان بدریئت به حکومه ته خۆجییه کان .
۷. که رتی ئاوی هه ریتم کیشه ی زۆری تیدا یه، به هه ده ردان یه کیکه له وانه، گرنگه که حکومهت هه ولی چاره سه ری ئه و کیشه ده دات، به لام ده بو پیوه ره کانی بۆ چاره سه ری کیشه که ورد تر بوایه ن و هه مو ئه و بو ارانه ی تریشی بگرتایه ته وه که به هه ده ردانی تیدا روده دن، له نمونه ی پرۆژه کان که پشت به ئاوی ژیر زه وی ده به ستن . بۆیه پیشنیاز دهکهین له مپروه شه وه ههنگاو بنریئت .
۸. سه رباری ئه وه ی جه ند سالیکه ئەم پرۆسه یه دهستی پیکردوه، به لام هیشتا هاو لاتیان له لایان رون نیه و به ته وای تیی نه گه شتون، ئەمه ش ده رخه ری ئه وه یه حکومهت نه ی توانیوه سه رکه وتو بیئت له گه یاندنی په یامی پرۆژه که . بۆیه پیشنیاز دهکهین که هه لمه تی هۆشیاری باشتری بۆ بکریت و هاو لاتیان له باره ی ورده کارییه کانی ئاگادار بکریته وه .

- له باره ی (یه که ی چاودیری حکومه تی خۆجی گه رمیان) نه وه
- * ئامانجی یه که
۱. بره ودان به پرۆسه ی چاودیری بکردن وه کو بنه مایه کی گرنگ له پیاده کردنی حکومه تی پشکه وتو و دیموکراسی .
 ۲. دروستکردنی کۆدهنگی له گه ل ده رگا حکومه کان به مه به سستی دروستکردنی فشار بۆ ئەنجامدانی پرۆژه ی خزمه تگوزاری بۆ ده قه ره که .
 ۳. به دوا داچونکردن بۆ کیشه و گرفته کان و ده ستنیشانکردنیان و ئاراسته کردنی بۆ لایه نه فه رمیه کان، به مه به سستی چاره سه رکردنیان .
 ۴. دروستکردنی رایه له و پته وکردنی له نیوان هاو لاتیان و حکومهت دا، هه روه ها هیئانه ئارای لیکتیکه یشتنیکى باشتر له نیوان هه ردولا له روی دابینکردنی خزمه تگوزاریه کانه وه .

* ستافی یه که ی چاودیری حکومه تی خۆجی گه رمیان:

۱. زریان محهمه د

۲. سه ره که ریم

بۆ په یوه ندی

۰۷۷۴۰۸۷۸۱۵۳ - ۰۷۷۰۱۹۲۳۶۶۲

Radiodeng@yahoo.com

yakaychawderigarmyan@gmail.com

www.radiodeng.net